

Merenhoitosuunnitelman ensimmäisen osan valmistelu -tilannekatsaus

Pohjois-Pohjanmaan yhteistyöryhmän kokous 20.9.2017

Taustaa merenhoidosta

- Taustalla EU:n meristrategiapuitedirektiivi, joka on Suomessa pantu täytäntöön lailla vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä sekä asetuksella merenhoidon järjestämisestä (merenhoitoasetus)
- Tavoitteena saavuttaa meren hyvä tila vuoden 2020 loppuun mennessä
- Koskee koko Suomen merialuetta (rannikkovedet ja avomeri talousvyöhykkeen ulkorajaan saakka)
- Ensimmäinen suunnittelukierros päättyi 2015, kun valmistui viimeinen osa (toimenpideohjelma) Suomen merienhoitosuunnitelmaa vuosille 2016-2021, mikä koostuu kolmesta osasta, jotka Valtioneuvosto on hyväksynyt ja jotka on raportoitu Euroopan komissiolle
- Merenhoidon suunnittelu ja toteutus tehdään valtakunnallisesti yhteistyössä eri hallinnonalojen ja viranomaisten sekä sidosryhmien kesken. Sovitetaan yhteen vesienhoidon ja tulvariskien hallinnan suunnittelun kanssa

Suomen merenhoitosuunnitelma koostuu kolmesta osasta:

1. Nykytilan arvio, hyvän tilan määritelmien ja ympäristötavoitteiden tarkistus

- 2016 - 2018

2. Seurantaohjelma

- 2018 – 2020

3. Toimenpideohjelma

- 2019 – 2021

- Kuuleminen joka vaiheessa erikseen, valtioneuvosto hyväksyy koko merenhoitosuunnitelman loppuvuonna 2021

Merenhoitosuunnitelman ensimmäinen osa

- Nykytilan arvio, hyvän tilan määritelmät, ympäristötavoitteet indikaattoreineen
- Materiaali
 - Suomen meriympäristön tila 2018 –raportti (varsinainen kuulemisasiakirja)
 - Tausta-asiakirjat
 - Hyvän tilan määritelmät
 - Ympäristötavoitteet ja indikaattorit
 - Sosioekonomisia analyysejä koskeva tausta-asiakirja
 - Tausta-ainestoa todennäköisesti myös vesikarttapalvelussa

Ensimmäisen osan valmistelun aikataulu

- Meriympäristön tila 2018 -raportin ja tausta-asiakirjojen valmistelu käynnissä
- Ensimmäinen kokonainen luonnos valmis 10.10. mennessä
- Lopullinen kuulemisversio valmis 15.11.
- Kääntäminen marras – joulukuussa
- Kuuleminen 8.1. – 16.2.
- Valtakunnallinen sidosryhmätilaisuus 8.1. yhdessä vesienhoidon kanssa
- Kuulemispalautteen huomiointi ja raportin ja tausta-asiakirjojen viimeistely: kevät 2018
- Raportti valmis kesäkuu 2018, raportointi EU:lle 15.10. 2018 mennessä

HELCOMin 'State of the Baltic Sea' raportti

- HELCOMin jäsenmaat ovat yhteistyössä valmistelleet koko Itämeren tilaa koskevaa raporttia
- Raportin 1. versio valmistunut, lopullinen päivitetty raportti kesällä 2018
- Jäsenmaat voivat hyödyntää raporttia omissa kansallisissa raporteissaan
- <http://stateofthebalticsea.helcom.fi/>

Suomen meriympäristön tila 2018

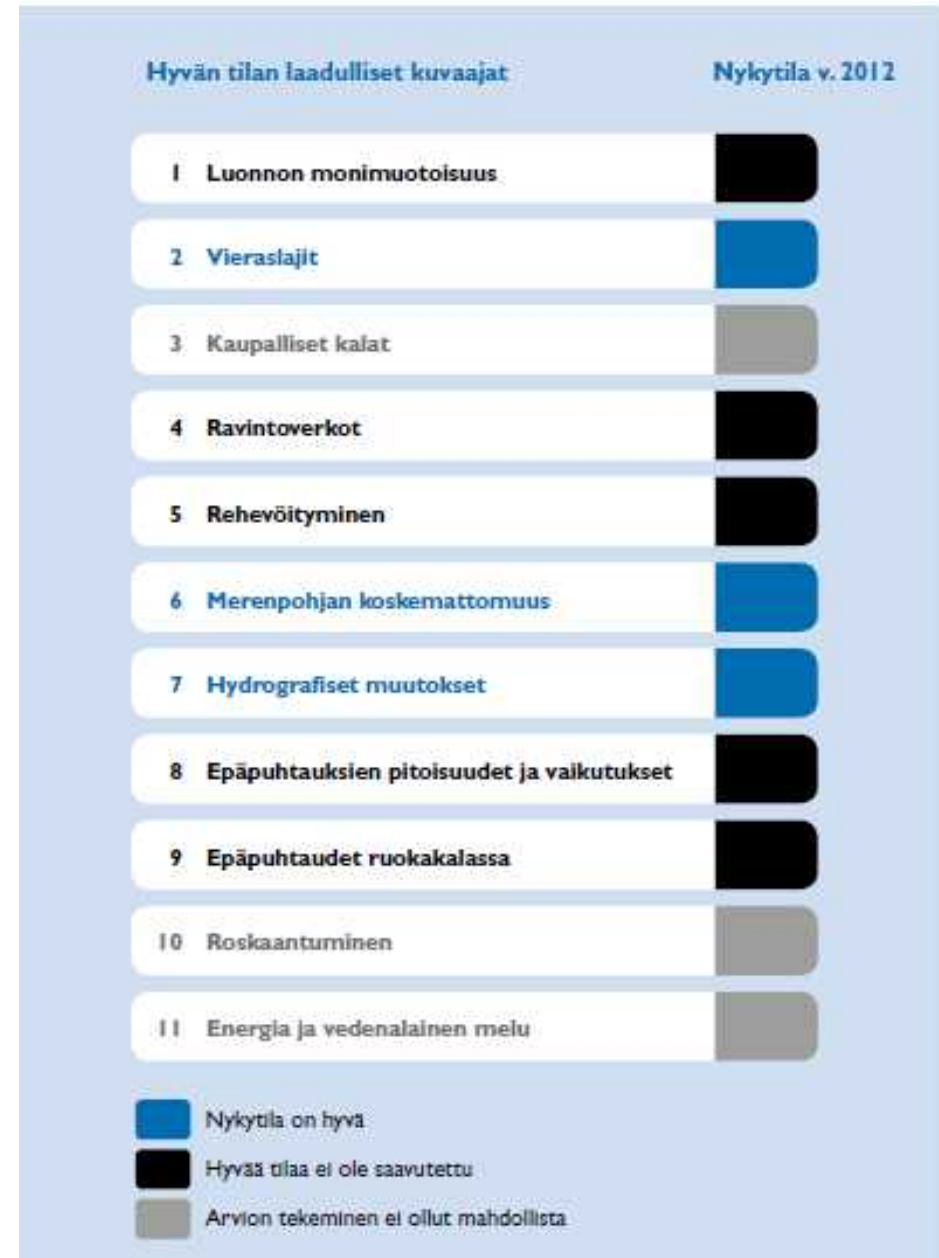
Yhteenveto: Miten Itämeri voi?

1. Johdanto
2. Hyvän tilan määrittäminen ja hyvän tilan taloudellinen arvo
3. Miten meren tilaa arvioidaan?
4. Ihmisen toiminta ja vaikutukset merialueilla
5. Meriympäristön tila 2011-2016
6. Itämeren käytön ja tilan kehitys?
7. Yleiset tavoitteet ja keinot puhtaan ja monimuotoisen Itämeren saavuttamiseksi
8. Taustamateriaali

Luku 1. Johdanto

- Suomen meriympäristön fysikaaliset ominaispiirteet
 - Kuvaillaan lyhyesti pohjan muodot ja ominaisuudet, jääpeite, lämpötila, suolaisuus, kumpuaminen, hapettomuus ja suolapulssit
- Miten ihminen vaikuttaa meriympäristön tilaan?
 - lyhyesti ihmisen aiheuttamat paineet
- Merenhoidon päämäärä
 - Kuvaa päämäärää ja tavoitteita

Merenhoidon 11 laadullista kuvaajaa ja niiden tila edellisessä tilanarviossa v. 2012

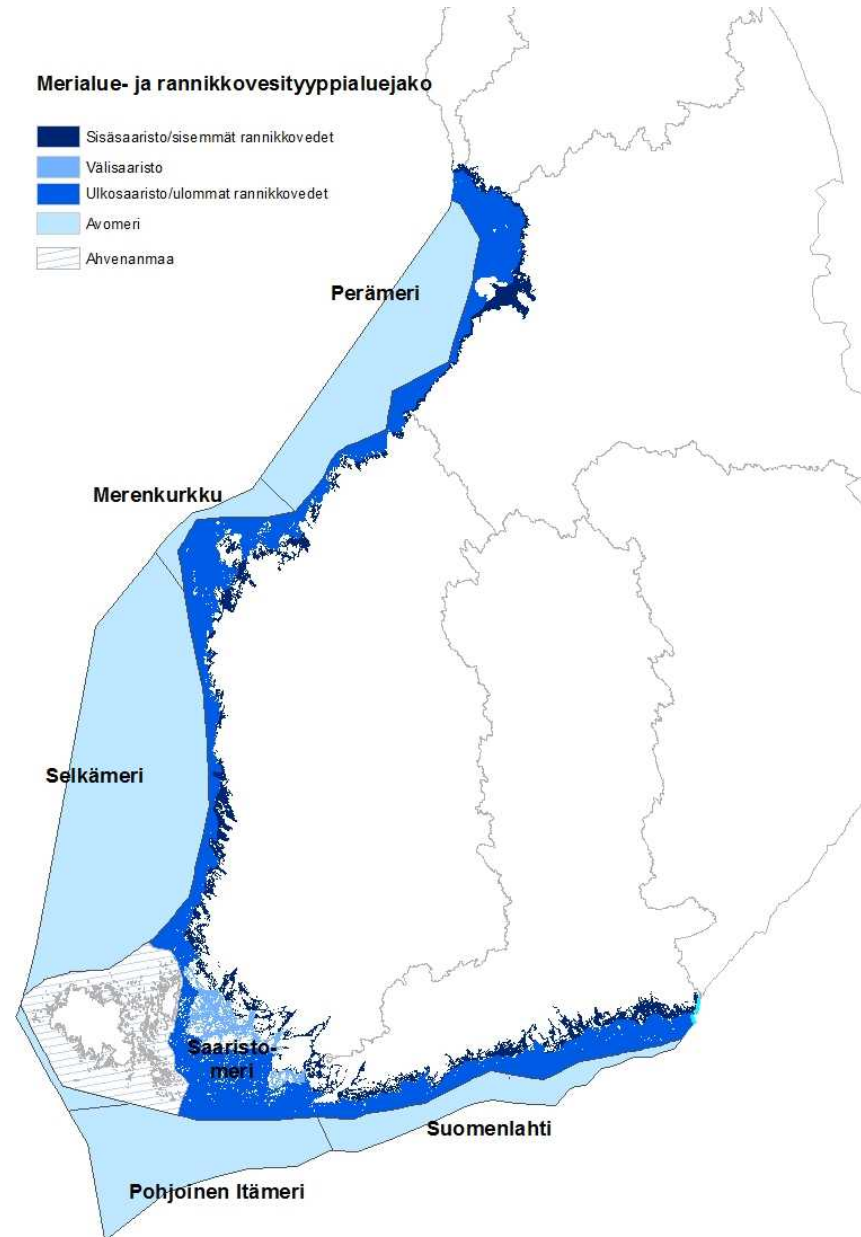
Luku 2. Hyvän tilan määrittäminen ja hyvän tilan taloudellinen arvo

- Meren tilan arvioiminen edellyttää, että hyvälle tilalle on asetettu määritelmät
- Määritelmiä laadittu yhteistyössä muiden Itämeren maiden kanssa (HELCOM), mutta osalle kuvaajista kansalliset määritelmät
- Hyvän tilan saavuttamista seurataan indikaattoreilla, joille on annettu määrälliset tai trendiin tai paineisiin perustuvat raja-arvot tai mikäli se ei ole mahdollista, niin laadulliset määritelmät
- Uusissa hyvän tilan määritelmässä pyritään erityisesti numeerisiin määritelmiin, jotka esitellään tarkemmin taustaraportissa 1 "Hyvän ympäristön tilan määritelmät"
- Uusi tila-arvio ei ole suoraan verrannollinen edelliseen v. 2012 tila-arvioon, koska nyt sovelletaan pääasiallisesti uusia EU:n v. 2017 hyväksymiä arviointiperusteita
- Luvussa myös lyhyt arvio meriympäristön hyvän tilan taloudellisesta ja sosiaalisesta arvosta

Luku 3. Miten meren tilaa arvioidaan?

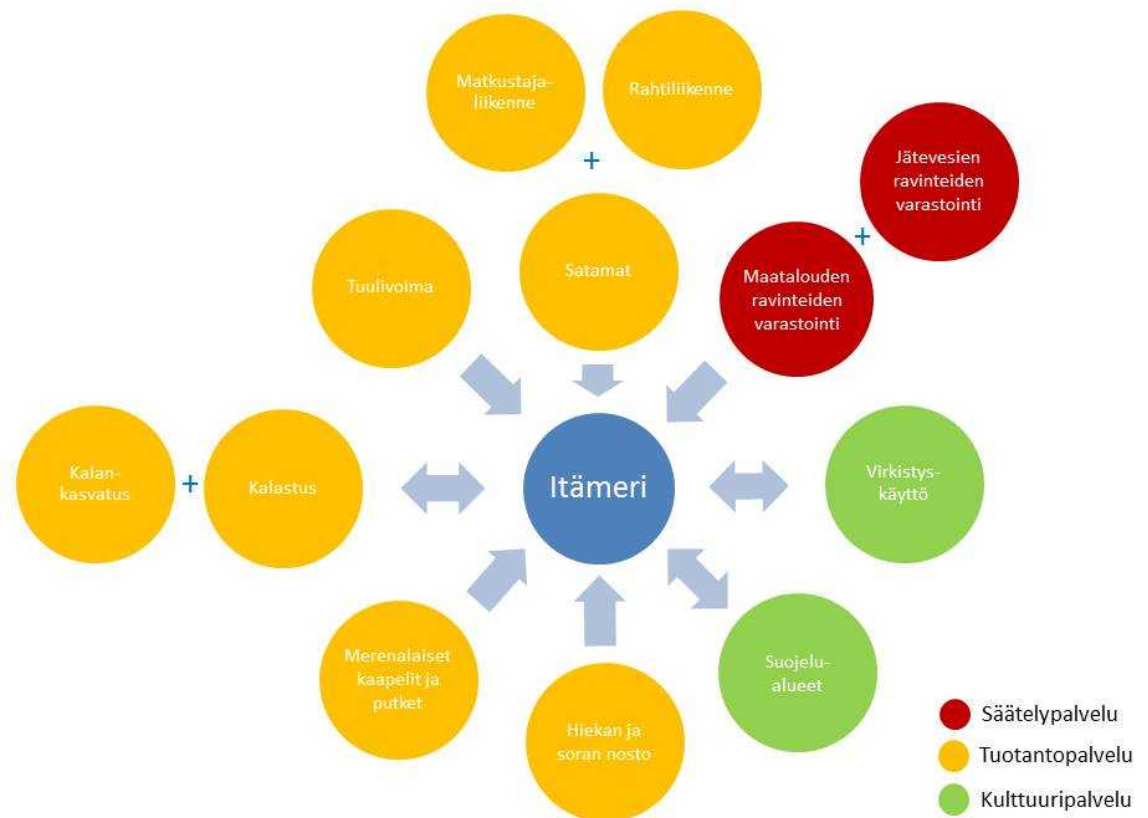
- Yleiskuvaus merialueen tilaa arvioitaessa käytetyistä menetelmistä
- Kuvataan lyhyesti käytettävät indikaattorit (HELCOM-indikaattorit ja kansalliset indikaattorit)
- Kerrotaan lyhyesti miten meriympäristöä seurataan. Linkitys vuonna 2014 hyväksytyyn seurantaohjelmaan ja seurantakäsikirjaan
- Tila-arvio perustuu vuosina 2011-2016 kerättyyn seuranta-aineistoon. Aineiston määrä, edustavuus ja alueellinen tarkkuus vaihtelee kuvaajittain
- Suomen merialue jaetaan seitsemään merialueeseen (ml. Ahvenanmaa), jotka muodostuvat rannikkovesistä ja avomerialueista

Merenhoidon raportoinnissa käytetty aluejako

Luku 4. Ihmisen toiminta ja vaikutukset merialueilla

- Merivesien käytön taloudellinen ja sosiaalinen analyysi
 - Kokoaa yhteen mereen kohdistuvat paineet ja kuvaa niiden tuottamaa taloudellista ja sosiaalista merkitystä yhteiskunnalle
 - Tavoitteena on paineiden ja vaikutusten kestävä hallinta, jotta meren tuottamat hyödyt on käytettävissä myös tulevaisuudessa

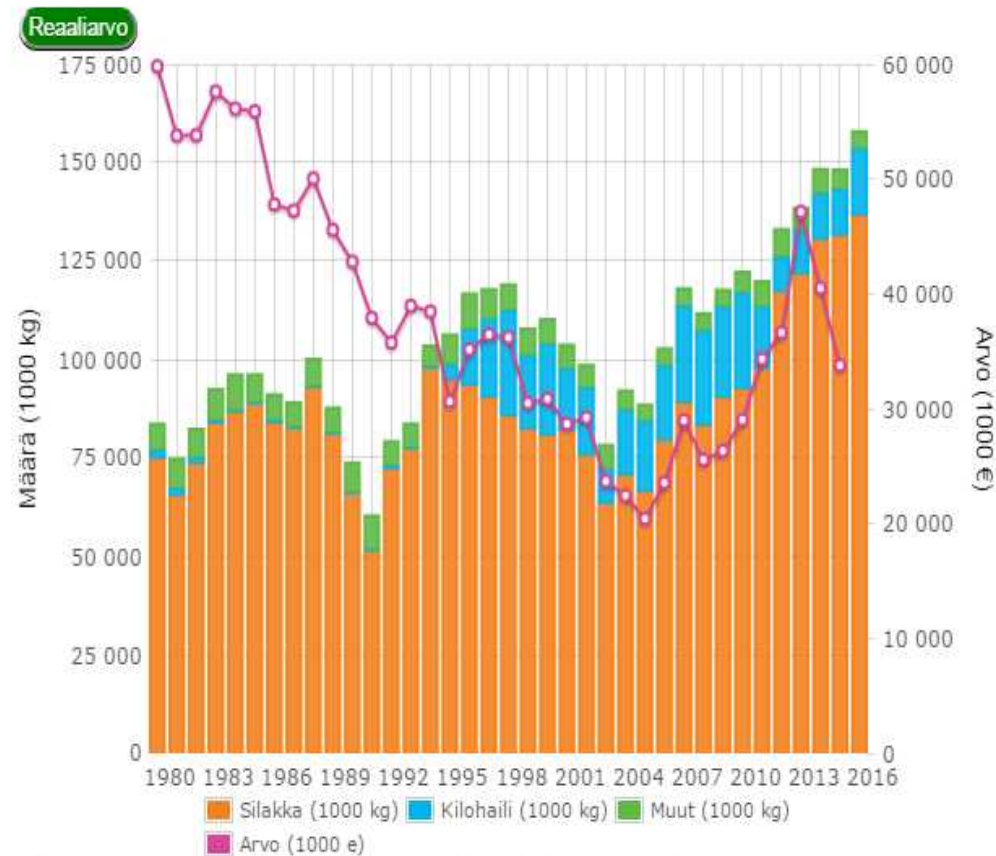

Kuva 4.1.1. Tarkasteltavien toimialojen riippuvuussuhde meren tilasta sekä luokittelu ekosysteempipalveluluokittain

Luku 4. Ihmisen toiminta ja vaikutukset merialueilla (jatkoa)

- Elollisten luonnonvarojen käyttö (kalastus, metsästys)
- Merenpohjan pilaaminen ja hyödyntäminen (ruoppaukset, hiekannosto, rakentaminen ja muu hyödyntäminen)
- Ravinnekuormitusta sekä haitallisten ja vaarallisten aineiden kuormitusta aiheuttava toiminta
- Hydrografiset muutokset (muutokset syvyydessä, virtauksissa ja suolapitoisuudessa)
- Energian johtaminen mereen (melu ja lämpö)

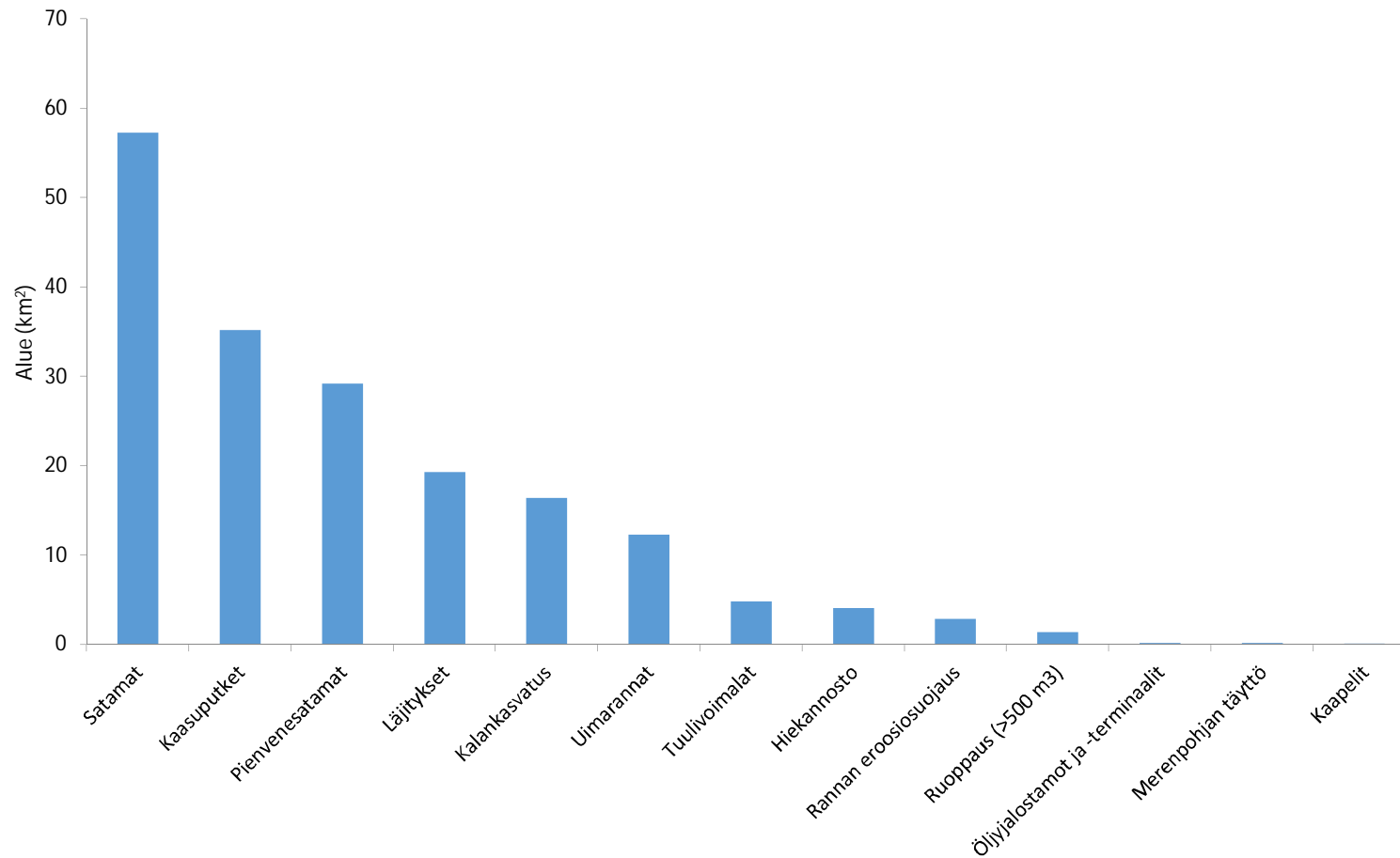
Kaupallinen kalastus

Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Kaupallinen kalastus merellä.

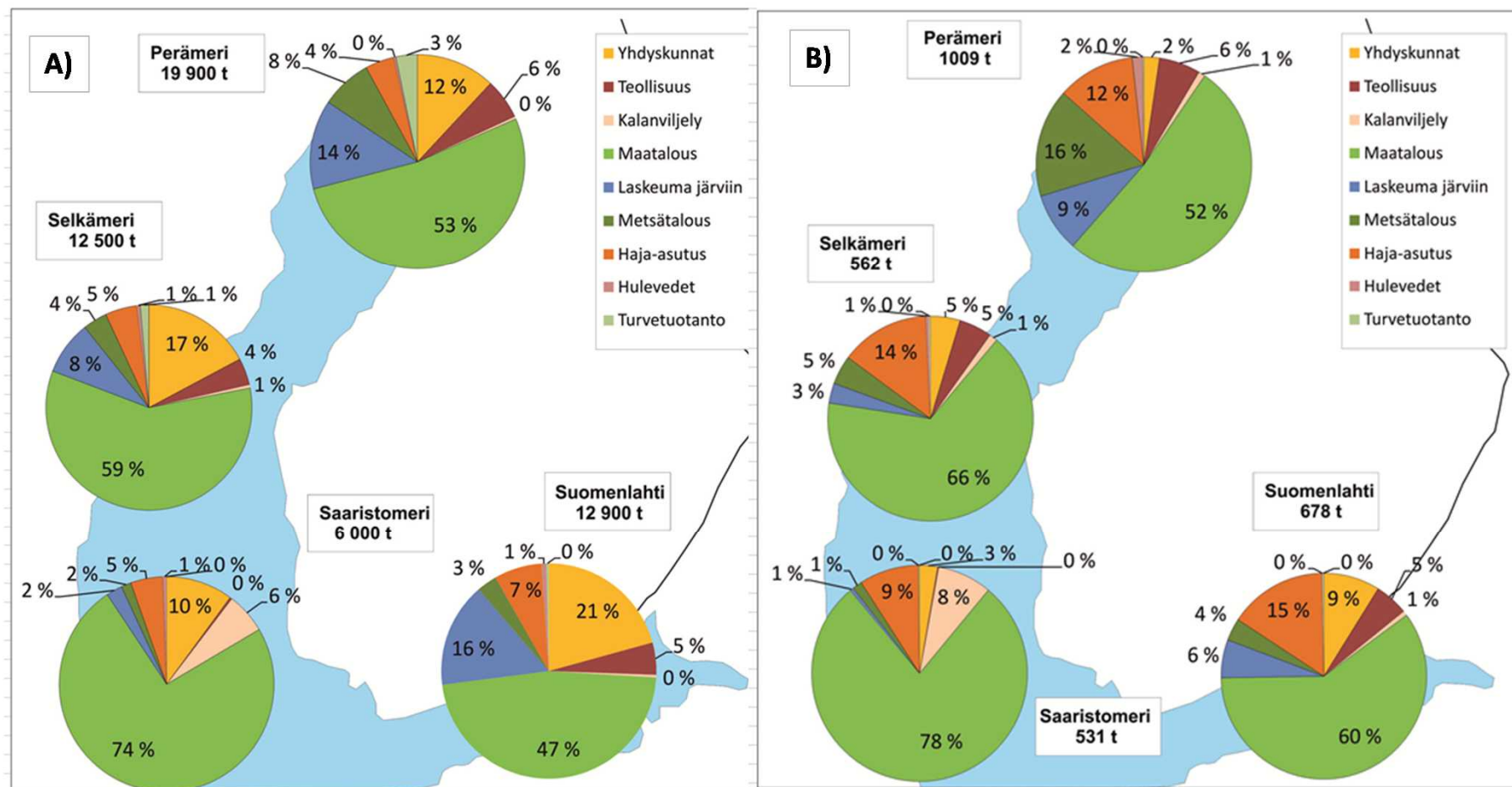
Kuva 4.2.1. Merialueen kaupallisen kalastuksen saaliin määrä ja arvo vuosina 1980-2016 vuoden 2016 hintatasossa kuluttajahintaindeksillä korjattuna (Luonnonvarakeskus).

Merenpohjan pilaaminen ja hyödyntäminen

Kuva 4.3.1. Eri ihmistoimien aiheuttamat merenpohjan menetykset pinta-alana.

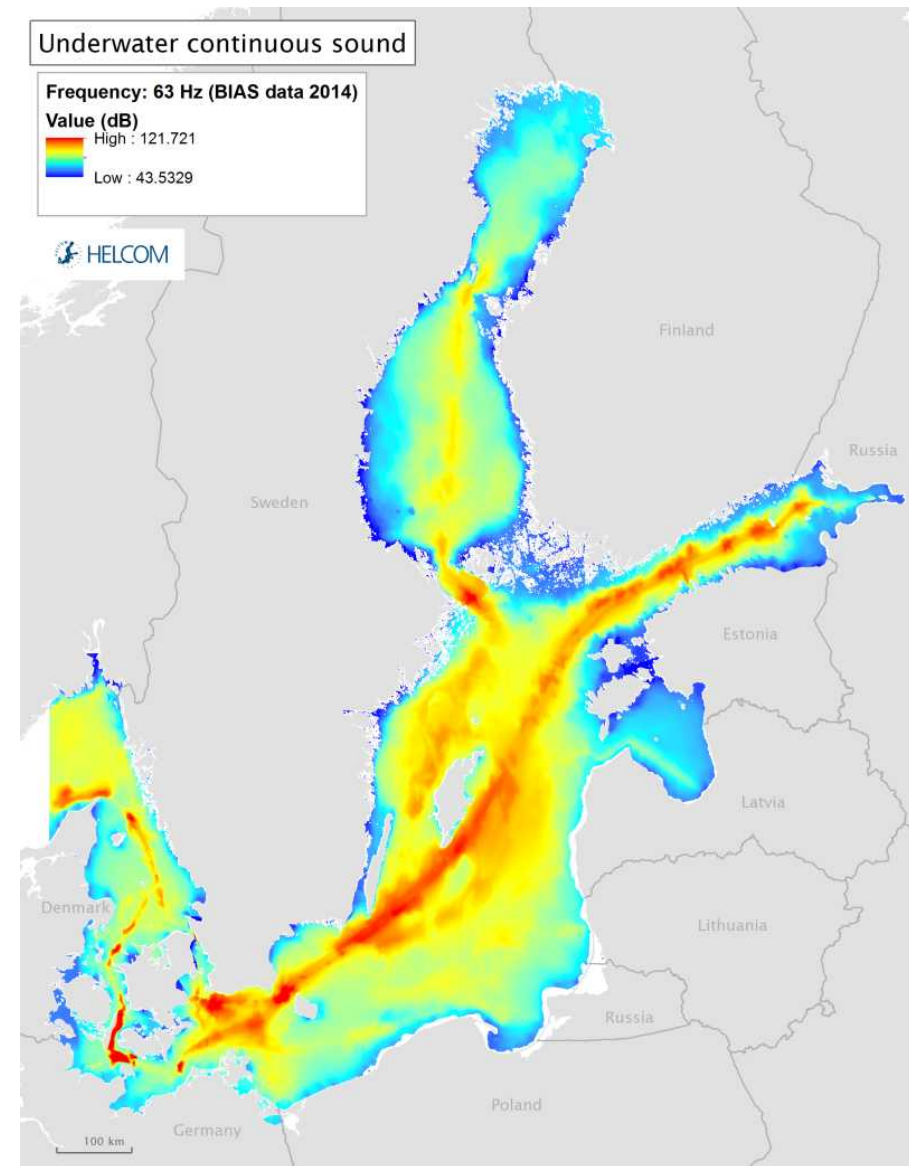
Ravinnekuormitus

Kuva 4.4.5. Ihmistoiminnoista aiheutuva typpikuorma (A) ja fosforikuorma (B) Suomesta Itämereen t/a vuosien 2008–2012 keskiarvona.

Vedenalainen melu

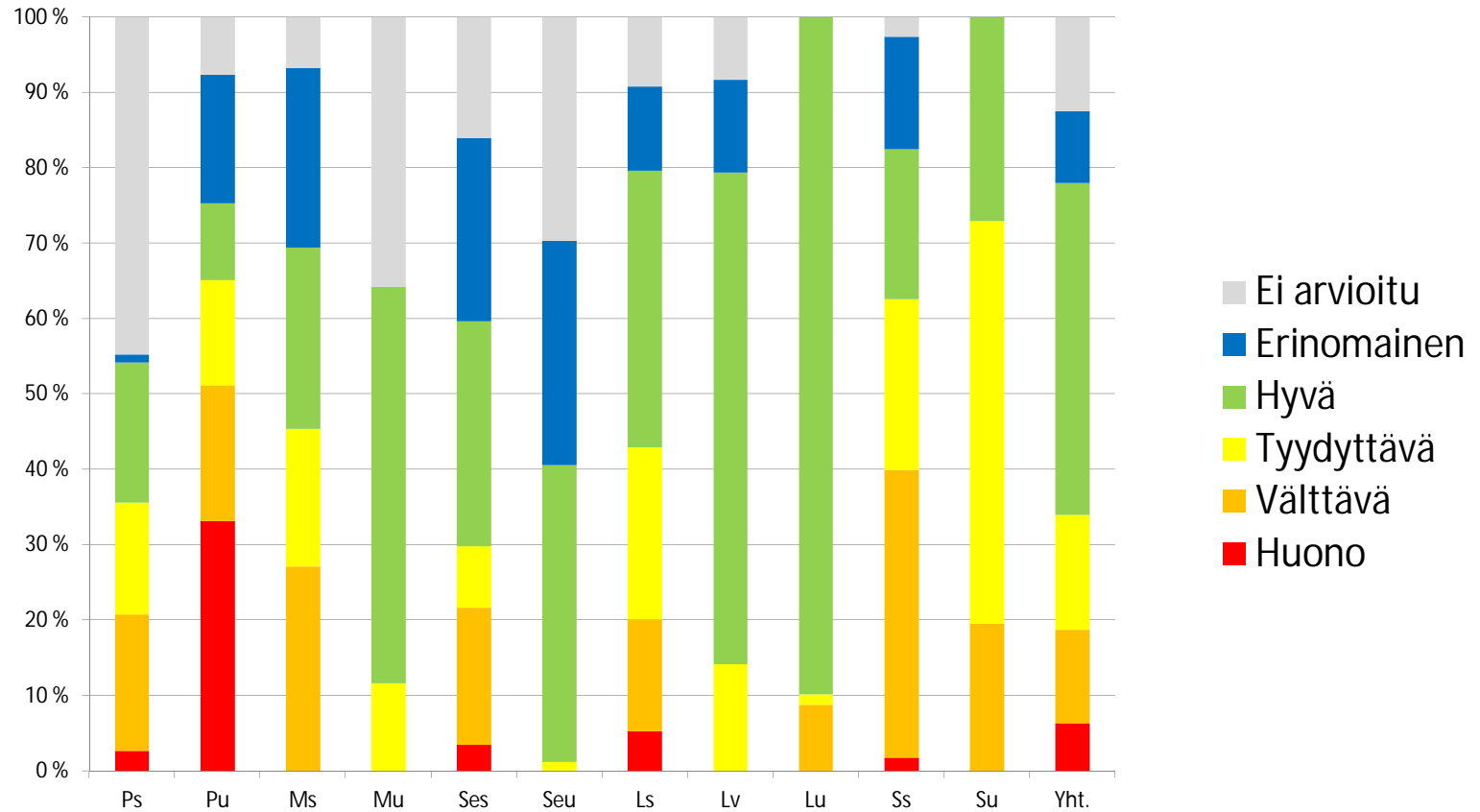
Kuva 4.7.1. Matalataajuisen jatkuva vedenalainen melu Itämerellä keskittyy laivaliikenneväylille ja niiden läheisyyteen (BIAS –projekti / HELCOM 2017).

Luku 5. Meriympäristön tila 2011-2017

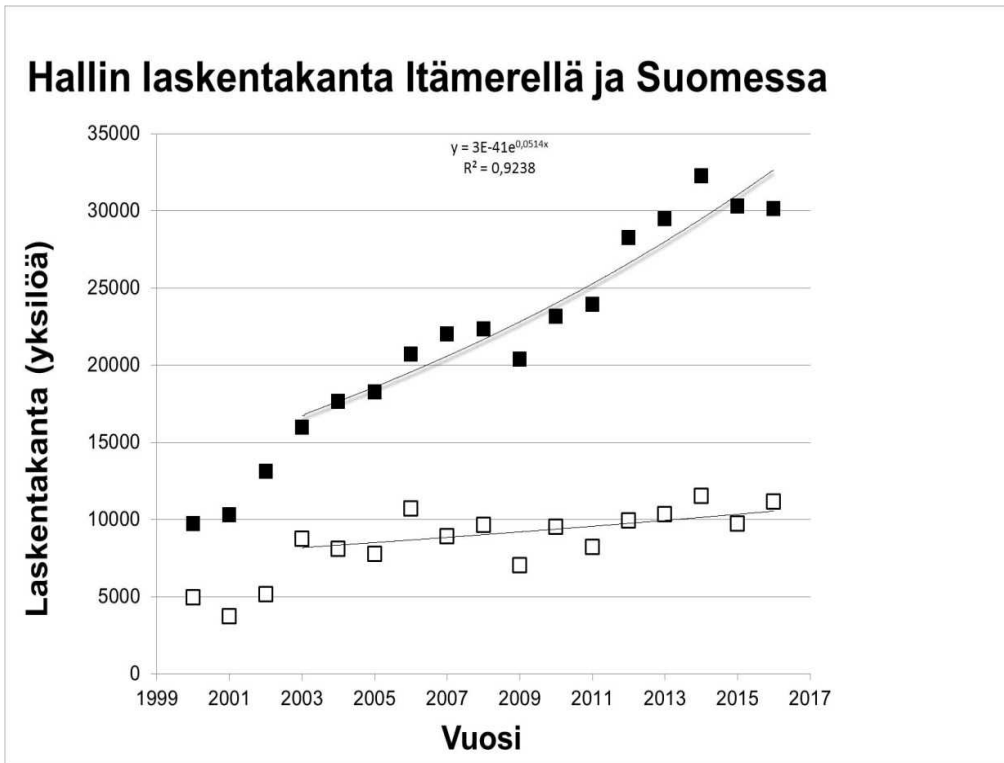
- Luvun alussa vedetään raportin pohjalta yhteen mikä on meren tila nyt ja miten se on muuttunut 2000-luvulla ja pidemmällä aikavälillä
- Mitä hyötyä meren hyvästä tilasta on taloudellisesti?
- Käsitellään meren tila teemoittain
 - Meriluonnon monimuotoisuuden tila
 - Luontotyyppien, merenpohjan, avoveden planktonyhteisöjen, kalojen, merinisäkkäiden ja -lintujen osalta
 - Ravintoverkko
 - Kaupallisten kalalajien tila
 - Vieraslajit
 - Rehevöityminen
 - Roskaantuminen
 - Vaaralliset ja haitalliset aineet

Meriluonnon monimuotoisuus: merenpohjan tila

Kuva x. Pehmeiden pohjien eläinyhteisöjen tila pintavesityyppien pinta-alan mukaan arviointijaksolla 2011-2016.

Meriluonnon monimuotoisuus: merinisäkkäät

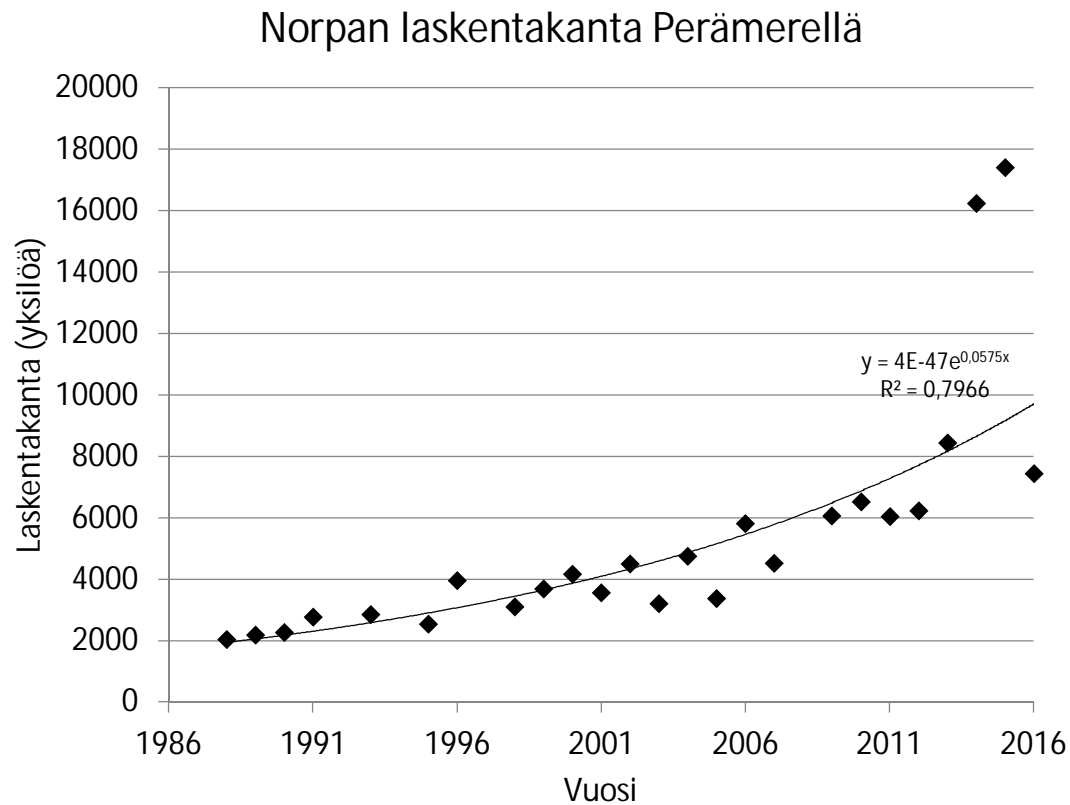

Kuva 5.3.x . Hallien laskentakannan kehitys Itämerellä (mustat neliöt) ja Suomessa (valkoiset neliöt).

Merialue	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lounaisaaris	8330	5994	7969	9021	9493	8293	9627
Ahvenanmaa	(6153)	(4718)	(5309)	(6975)	(6736)	(5113)	(4794)
Saaristomeri	(2177)	(1276)	(2660)	(2046)	(2757)	(3180)	(4833)
Perämeri ¹ ja Merenkurkku	323	588	728	301	651	371	356
Selkämeri ²	523	489	526	689	605	478	539
Suomenlahti	446	876	710	398	787	574	645
Yhteensä	9 622	7 947	9 933	10 409	11 536	9 716	11 167

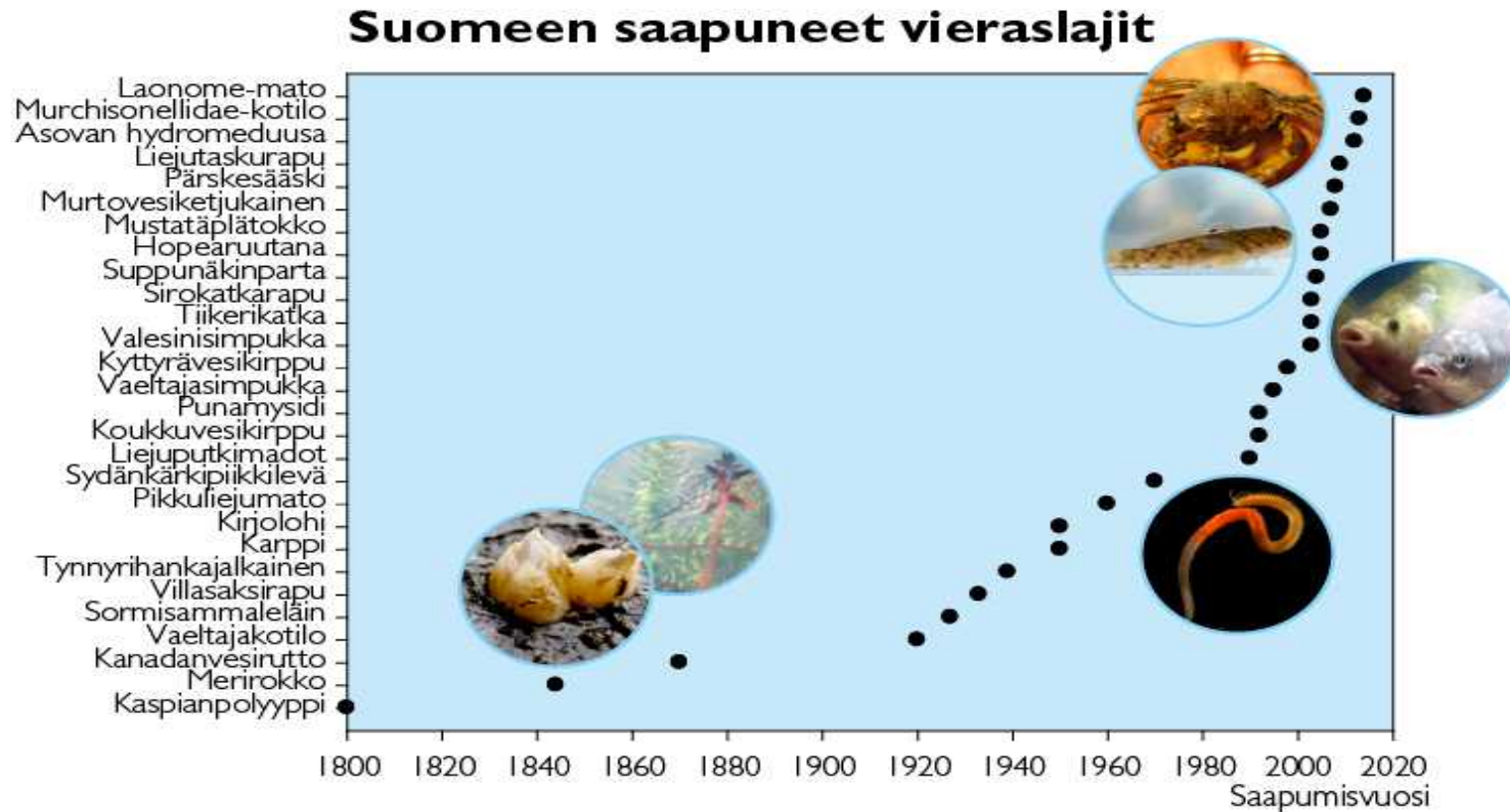
Taulukko 5.3.x. Hallien laskentakanta Suomen merialueella 2010-2016.

Meriluonnon monimuotoisuus: merinisäkkäät

Kuva 5.3.x. Norppien laskentakannan kehitys Perämerellä (© Tero Härkönen/Ruotsi)

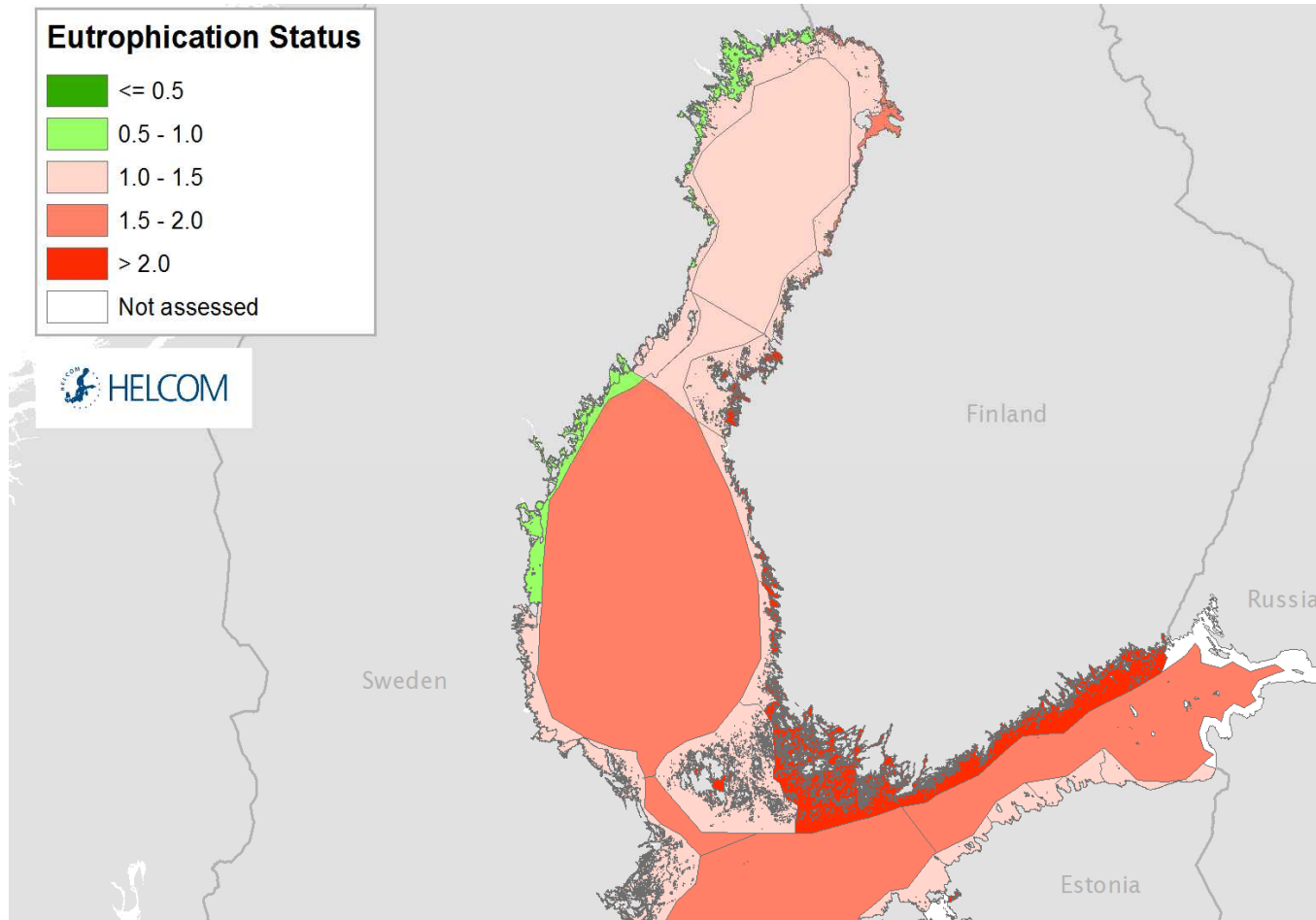
Vieraslajit

Lähde: Lehtiniemi, Nummi, Leppäkoski 2016. Jättiputkesta citykaniiniin -Suomen vieraslajit

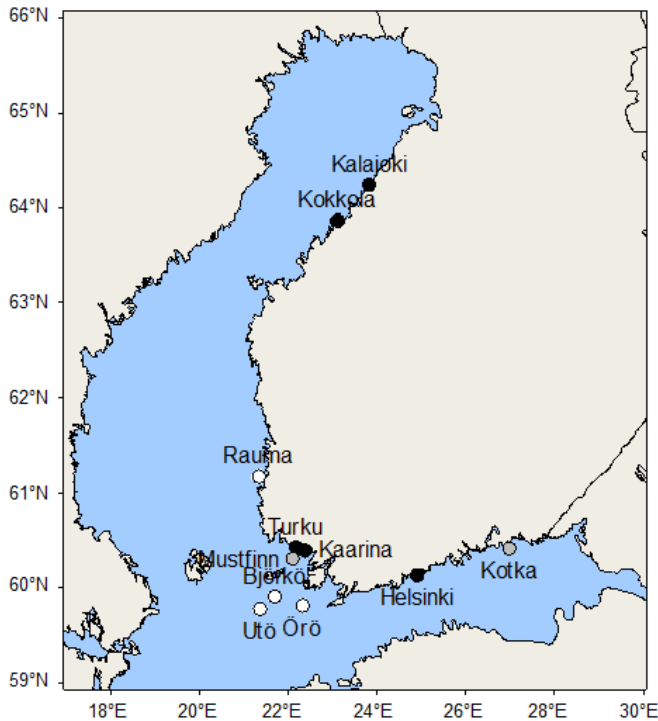
Kuva 5.6.1. Suomeen 1800-luvun alun jälkeen saapuneet merivieraslajit

Rehevöityminen

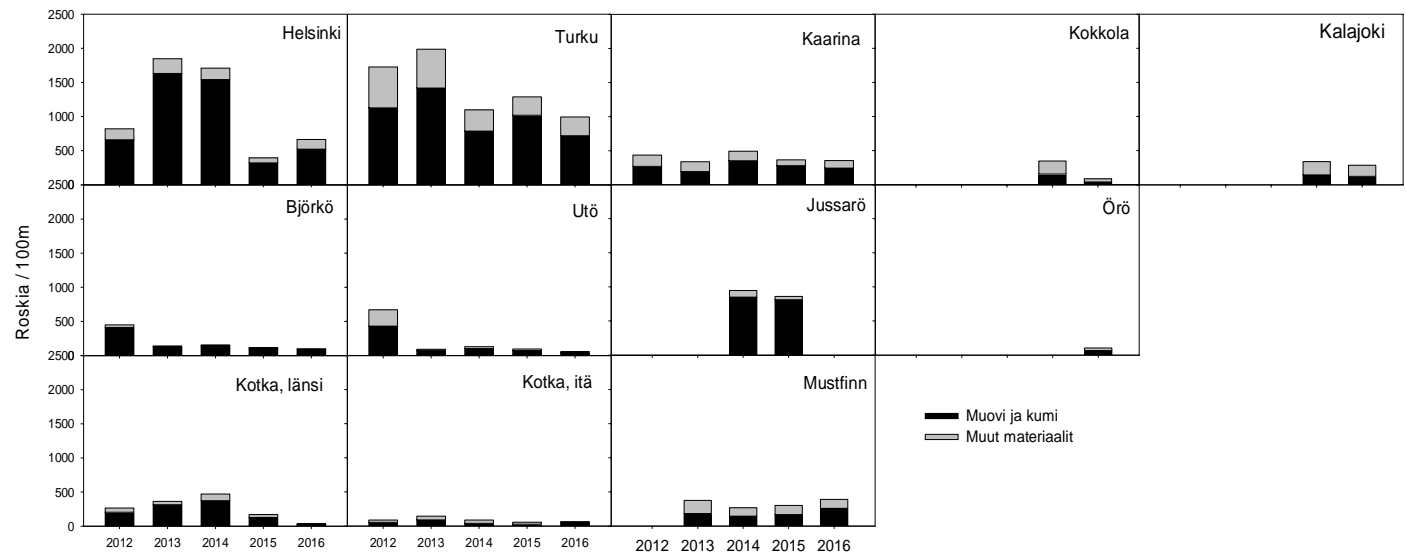

Kuva 5.7.1. Suomen merialueiden yleinen rehevöitymistila

Roskaantuminen

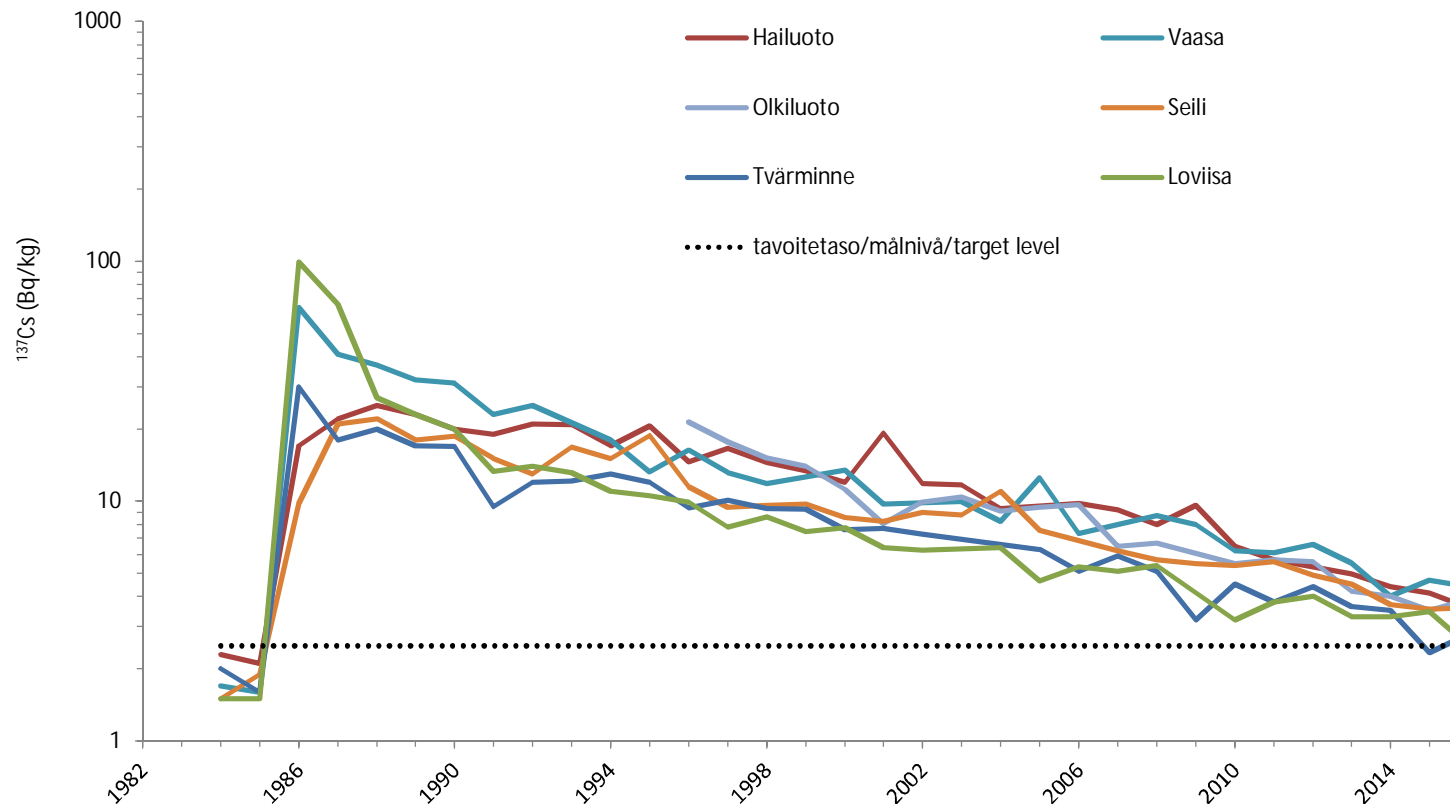

Kuva 5.8.1. Rantaroskaseurantojen sijainnit vuonna 2017. Valkoinen piste = luonnontilainen ranta, musta = urbaani ranta, harmaa = peri-urbaani ranta.

Kuva 5.8.2. Roskien määrä Suomen seurantarannoilla vuosina 2012–2016, poislukien tupakan tumpit. Seurantarantojen syvyys on 10m, roskamäärät on suhteutettu 100m pituista rantakaistaletta kohti (1000m²). Ylin rivi: urbaanit rannat, keskirivi: luonnontilaiset rannat, alin rivi: välimuotoiset eli peri-urbaanit rannat.

Vaarallisten ja haitallisten aineiden pitoisuudet ja niiden muutokset

kuva 5.8.3. ^{137}Cs :n aktiivisuuspitoisuus (Bq/kg) Itämerestä pyydystetyssä silakassa 1984 – 2016.

Luku 6. Itämeren käytön ja tilan kehitys?

- Miten Itämeren tila on muuttunut ja miksi?
 - Yhteenveto muutoksesta verrattuna vuoden 2012 arvioon
 - Mitkä paineet ja ihmistoiminnat vaikuttaneet ja missä
 - Miten vaikutukset ilmenevät
- Itämeren tulevaisuus?
 - Mitkä sektorit vaikuttavat mahdollisesti eniten Itämeren tilaan?
 - Sininen kasvu?
 - Ilmastonmuutoksen vaikutus?

Luku 7. Yleiset tavoitteet ja keinot puhtaan ja monimuotoisen Itämeren saavuttamiseksi

- Ovatko vuonna 2012 asetetut ympäristötavoitteet toteutuneet?
- Mitä paineita pitäisi vähentää tai seurata?
- Uusien tavoitteiden asettaminen
- Lukuun liittyy taustaraportti 2: Ympäristötavoitteet